

Laki

eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan julkisyhteisöjen määräysvallassa oleviin yrityksiin, jotka toimivat:

1) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 6–9 §:ssä määritellyillä toimialoilla;

2) julkisen liikenteen harjoittajina rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007 2 artiklan mukaisesti;

3) julkisen palvelun velvoitteita täyttävinä lentoliikenteen harjoittajina lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 16 artiklan mukaisesti; tai

4) julkisen palvelun velvoitteita täyttävinä yhteisön laivanvarustajina palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta meriliikenteeseen jäsenvaltioissa (meriliikenteen kabo-taasi) annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3577/92 4 artiklan mukaisesti.

Yrityksen katsotaan olevan julkisyhteisön määräysvallassa, kun julkisyhteisöllä yksin tai yhdessä muiden julkisyhteisöjen kanssa on yrityksessä kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvalta tai kun julkisyhteisöt voivat käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa omistuksen, rahoitukseen osallistumisen tai yritykseen sovellettavien sääntöjen perusteella.

2 §

Asiakirjat

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin 1 §:ssä tarkoitettujen yritysten asiakirjoihin, joiden tuottaminen on osa sellaista 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla toimialalla tarjottavaa palvelua, jota viranomaisen pitää yleishyödyllisenä ja jolle sen vuoksi on asetettu erityisiä julkisen palvelun velvoitteita lailla, asetuksella tai muulla yritystä sitovalla tavalla.

Tätä lakia ei sovelleta:

1) asiakirjoihin, jotka liittyvät välittömästi sellaiseen toimintoon, joka on vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla vahvistettu suoraan avoimeksi kilpailulle markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu;

2) asiakirjoihin, jotka ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja;

3) asiakirjoihin, joihin kohdistuu kolmansien osapuolten teollis- tai tekijänoikeuksia;

4) asiakirjoihin, joiden saatavuutta on rajoitettu muussa laissa liikesalaisuuksien, valtion turvallisuuden tai henkilötietojen suojelemiseksi taikka muusta vastaavasta syystä.

Asiakirjalla tarkoitetaan tässä laissa kirjallisen ja kuvallisen esityksen lisäksi sellaista käytönsä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitetuista merkeistä muodostuvaa tiettyä kohdetta tai asiaa koskevaa viestiä, joka on saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla.

3 §

Asiakirjan uudelleenkäyttö

Yrityksen, joka sallii hallussaan olevan asiakirjan käytön kaupallisiin tai muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin tai jonka on sallittava hallussaan olevan asiakirjan tällainen käyttö lainsäädännön, kansainvälisten sopimusten, viranomaisen määräyksen tai muun sitä velvoittavan synn nojalla, on noudatettava tämän lain säännöksiä asiakirjan käytön ehdoista ja asiakirjan saatavuudesta.

4 §

Asiakirjan antamistavat

Asiakirjojen on oltava saatavilla kaikissa jo olemassa olevissa tiedostomuodoissa ja kaikkina jo olemassa olevina kielitoisintoina. Asiakirjojen on lisäksi oltava saatavilla sähköisessä ja yleisesti käytettävässä koneluettavassa muodossa kuvailutietoineen, jos tämä on tarkoituksenmukaista ja mahdollista ilman kohtuutonta vaivaa.

5 §

Arvokkaiden tietoaineistojen saatavuus

Arvokkailla tietoaineistoilla tarkoitetaan sellaisia tietoaineistoja, joiden saatavuutta koskevista menettelyistä säädetään avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1024 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla täytäntöönpanosäädöksillä niiden taloudellisen tai yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi.

Arvokkaiden tietoaineistojen on pyynnöstä oltava saatavilla koneluettavassa muodossa, teknisten rajapintojen avulla. Jos se on tarpeellista, näiden tietojen on oltava saatavilla myös useana kerralla ladattavana tiedostona.

Arvokkaista tietoaineistoista ja niiden saatavuudesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella sen mukaan kuin niistä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään tai jollei toisin säädetä muualla lainsäädännössä.

6 §

Tiheästi päivittyvän tiedon saatavuus

Tiedon on pyynnöstä oltava saatavilla teknisten rajapintojen avulla, heti tiedon keräämisen jälkeen ja tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona, jos:

- 1) tieto päivittyy tiheästi tai reaaliaikaisesti; ja
- 2) tieto on sisällöltään nopeasti muuttuvaa tai vanhenevaa.

Jos 1 momentin noudattaminen aiheuttaisi yritykselle kohtuutonta vaivaa taloudellisista tai teknisistä syistä, tiedon on oltava saatavilla sellaisella aikavälillä tai sellaisin tilapäisin teknisin rajoituksin, jotka eivät tarpeettomasti haittaa sen hyödyntämistä.

7 §

Maksut

Yrityksen on määriteltävä asiakirjojen antamisesta tai saatavilla olemisesta mahdollisesti perittävät maksut niin, että niistä muodostuvat tulot eivät tilikauden aikana ylitä asiakirjojen keräämisestä, tuottamisesta, jäljentämisestä, jakelusta ja tietojen varastoinnista aiheutuneiden kustannusten kokonaismäärää lisättynä kohtuullisella tuotolla. Kohtuullinen tuotto määritellään prosenttiosuutena aiheutuneista kustannuksista ja se saa olla korkeintaan Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioiden kiinteän koron määrä lisättynä viidellä prosenttiyksiköllä.

Jos asiakirjan antaminen tai saatavilla oleminen edellyttää asiakirjassa olevien liikesalaisuuksien suojaamista tai asiakirjan käsittelyä siten, että se ei sisällä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja, yritys voi lisätä 1 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin näistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Edellä 5 §:ssä tarkoitettujen arvokkaiden tietoaineistojen on oltava saatavilla maksutta.

Yrityksen on etukäteen julkistettava asiakirjojen antamisesta ja saatavilla olemisesta perittävien maksujen tosiasialliset määrät sekä perusteet yleisessä tietoverkossa, jos tätä ei pidetä ilmeisen tarpeettomana.

8 §

Syrjimättömyys ja tasapuolinen kohtelu

Yrityksen on kohdeltava sen hallussa olevia asiakirjoja käyttäviä toimijoita tasapuolisesti. Yritys saa asettaa asiakirjojen käytölle vain sellaisia ehtoja, jotka ovat objektiivisia, oikeasuhteisia, syrjimättömiä ja yleisen edun mukaisen tavoitteen nojalla perusteltuja.

9 §

Yksinoikeusjärjestelyt

Yrityksen ja kolmansien osapuolten väliset sopimukset tai muut järjestelyt eivät saa sisältää asiakirjojen uudelleen käyttöä rajoittavia yksinoikeuksia, ellei tämä ole välttämätöntä yleistä etua koskevan palvelun tarjoamiseksi. Yksinoikeuden myöntämisperustetta on tarkasteltava uudelleen säännöllisesti vähintään joka kolmas vuosi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut yksinoikeusjärjestelyt on asetettava julkisesti saataville yleiseen tietoverkkoon vähintään kaksi kuukautta ennen niiden voimaantuloa. Näiden sopimusten tai muiden järjestelyjen lopulliset ehdot on asetettava julkisesti saataville yleiseen tietoverkkoon.

Yrityksen on asetettava yleiseen tietoverkkoon saataville sellaiset oikeudelliset tai käytännön järjestelyt, joissa ei myönnetä yksinoikeutta, mutta joiden tarkoituksena on rajoittaa tai joiden voidaan olettaa rajoittavan asiakirjojen saatavuutta uudelleenkäyttöä varten muille kuin järjestelyyn osallistuville osapuolille. Nämä oikeudelliset tai käytännön järjestelyt on asetettava tietoverkkoon saataville vähintään kaksi kuukautta ennen niiden voimaantuloa. Yrityksen on tarkasteltava tällaisten oikeudellisten tai käytännön järjestelyjen vaikutuksia tietojen saatavuuteen säännöllisesti ja joka tapauksessa joka kolmas vuosi. Tällaisten järjestelyjen lopullisten ehtojen on oltava julkisia ja yrityksen on asetettava ne julkisesti saataville tietoverkossa.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 17 päivänä heinäkuuta 2021.

11 §

Siirtymäsäännökset

Sellaisten yksinoikeusjärjestelyjen voimassaolo, jotka ovat voimassa tämän lain tullessa voimaan ja joihin ei voida soveltaa 9 §:n 1 momentissa säädettyä poikkeusta, päättyy sopimuksen päättyessä ja joka tapauksessa viimeistään 17 päivänä heinäkuuta 2049.

Naantalissa 15.7.2021

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Kuntaministeri Sirpa Paatero